

persraden : pro en contra

Dat was het thema van dit congres, dat op 25 maart 1976 onder het voorzitterschap van Prof. Dr. J. Briers werd ingericht door het Seminarie voor Pers- en Communicatiewetenschap van de Rijksuniversiteit Gent in samenwerking met het Centrum voor Communicatiewetenschappen van de Katholieke Universiteit te Leuven en de Sectie Pers- en Communicatiewetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel.

adriaan hendriks

In tegenstelling met de meeste voorgaande congres thema's werd nu een concreet punt aan de orde gesteld, dat bovendien actueel is in de Belgische situatie. Voorstanders van een Persraad zien er veel heil in in verband met de huidige crisistoestand in de pers. Tegenstanders wijzen op het corporatief karakter van zo'n Persraad en achten de oprichting ervan niet opportuun in een periode waarin soortgelijke instellingen als de Orde der Geneesheren en de Orde der Advokaten aan hevige kritiek blootstaan. Een vrij uitvoerige documentatiemap, samengesteld door de studenten van de tweede licentie Pers- en Communicatiewetenschap van de RUG, werd aan de deelnemers ter hand gesteld, waarin een beknopte beschrijving werd gegeven van de Scandinavische, Britse en Duitse Persraden.

Uitgaande van het feit dat persraden in Scandinavië, Engeland en Duitsland goede diensten bewijzen en hun sporen reeds verdiend hebben en dat anderzijds in België de politieke partijen en de Belgische Persbond voorstander schijnen te zijn van de oprichting van een Persraad is het uitblijven vooral toe te schrijven aan onduidelijkheid en verschil van mening over de taak ervan.

Het was dan ook het doel van de inleidende voordracht van Prof. Dr. P. Kluyskens om mede aan de hand van de activiteiten van bestaande persraden een platform te schetsen waarop een eventuele persraad kan worden

opgebouwd. De belangrijkste taken zijn overall het verdedigen van de pers tegen inbreuken op haar onafhankelijkheid en de controle op het deontologische gedrag van de journalisten. Wellicht om historische redenen valt alleen de geschreven pers onder de bevoegdheid van de persraad en niet de audio-visuele communicatiemediën, gezien het initiatief werd genomen door de beroepsorganisaties uit de perswereld en de persraad ook bestaat uit vertegenwoordigers van deze beroepsorganisaties. Het gezag is dan ook uitsluitend moreel en behandeling van een klacht door de persraad sluit een juridische procedure normaal niet uit.

De heer Noël S. Paul, algemeen secretaris van de **British Press Council** schetst de concrete werking van het Britse organisme. De eerste stoot werd gegeven door de parlementaire bezorgdheid over de vrije meningsuiting in het perspectief van dreigende monopolistische tendensen. Na een periode van zoeken en tasten en eniger mate onder druk van een dreigende wetgevende tussenkomst werd de persraad opgericht. Deze bestaat uit 20 vertegenwoordigers van de perswereld en 5 van het publiek met een onafhankelijke voorzitter. Zijn belangrijkste doelstellingen zijn enerzijds de persvrijheid te bestendigen door studie en publicatie van ontwikkelingen die daarmee verband kunnen hebben zoals concentratie, diversiteit, verhouding met de overheid e.d. en ander-

zijds het onderzoeken en eventueel behandelen van klachten over het gedrag van de pers om daardoor de hoogste professionele en commerciële vormen te helpen naleven.

De persraad beschikt over een permanent secretariaat en werkt in twee aparte commissies. De ene, The General Purpose Committee, volgt de ontwikkeling van de pers en publiceert jaarlijks het rapport «The Press and the People», en de andere, The Complaints Committee, behandelt de klachten.

Er bestaat een vaste procedure voor de klachtenbehandeling. Opvallend is de voorwaarde tot behandeling van de klacht door de persraad die inhoudt dat de indiener moet verzaken aan een procedure voor de rechtbank betreffende hetzelfde voorval. De commissie beslist over het al dan niet in behandeling nemen nadat een minnelijke schikking niet mogelijk is gebleken en behandelt de klachten alsof ze zijn ingediend tegen kranten en niet tegen een individueel journalist. Bijna alle klachten hebben betrekking op inbreuken op de erkende «code of newspaper practice». Van de jaarlijks ± 400 ingediende klachten worden er maar een 60-tal behandeld, de overige worden verworpen.

De persraad heeft geen enkele imperatieve sanctie, alleen een moreel gezag. Toch publiceert elke krant de uitspraak over klachten waarin ze zelf betrokken is.

Freiherr von Mauchenheim, algemeen secretaris van de **Deutsche Presserat**, schetste het ontstaan en de werking van deze instelling, die in 1956 tot stand kwam, nadat in het begin van de vijftiger jaren een wetsontwerp van «Bundespressegesetz» aan de orde stond. Het verleden indachtig was dit het laatste wat men wilde en om dit te voorkomen kwam op initiatief van het «Deutscher Journalisten Verband» en het «Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger» de Presserat tot stand, waarbij een jaar later ook het «Verband Deutscher Zeitschriften Verleger» zich aansloot. De geïllustreerde bladen (Quick, Stern e.a.) bleven afzijdig, maar stichtten hun eigen Selbstkontrolle Illustrierter Zeitschriften.

De doelstellingen van de Presserat komen praktisch overeen met die van de Britse Press Council, nl. bescherming van de persvrijheid, volgen van de ontwikkeling in de Duitse Pers met het oog op het uit de weg ruimen van misstanden en het tegengaan van concentratie- en monopolieverschijnselen, het vertegenwoordigen van de pers tegenover regering, parlement en publiek. De persraad telt 20 leden, allen vertegenwoordigers uit de perswereld en werd in tegenstelling tot het Britse voorbeeld niet uitgebreid met vertegenwoordigers van buiten, omdat men van mening was dat dit het principe van de zelfcontrole in het gedrang bracht.

Hoewel de Duitse persraad ook een klachtencommissie heeft en terzake uitspraken doet die enkel op moreel gezag toch in alle bladen gepubliceerd worden, is het belangrijkste werkterrein gelegen op het gebied van de studie van de Duitse en internationale pers en de verhouding tot de overheid. Zo werkte de raad bv. zelf een model van Pressegesetz uit dat rond 1960 door de meeste Länder grotendeels werd gevolgd. Ook in de totstandkoming van de Bonds-antitrust-wetgeving was de invloed van de voorbereidende studie van de Raad manifest.

De heer Fr. Van Erps, voorzitter van de Belgische Beroepsunie van Journalisten, vertolkte het standpunt van deze organisatie in een referaat dat voorgebracht werd door zijn medewerker dhr. Bresseleers, gezien hijzelf wegens ziekte verhinderd was.

De beroepsunie is voorstander van een onmiddellijke oprichting van een **Belgische Persraad**, die zou moeten fungeren als zelf-controle-organ, maar tegelijk ook als adviesorgaan ten aanzien van de overheid voor alle zaken die de pers betreffen. Met name ook op het terrein van de vrijwaring van de opiniepers en het daarmee samenhangend overheidssubsidie-beleid.

Vooraf dit laatste punt lokte een zeer kritische waarschuwing uit van de Duitse gastspreker die van mening was dat men daarmee dynamiet zou inbouwen van in het begin. Hij ging zelfs nog verder door België te feliciteren met het feit dat het tot nog toe gelukkig geen persraad nodig had.

Een ander belangrijk discussiepunt, vooral aangebracht door TV-journalist J. Ceuleers, ging over de kwestie of zo'n op te richten orgaan ter zelfcontrole enkel voor de pers of ook voor radio en televisie een morele gedragscode moest opstellen en eventuele klachten terzake behandelen. Dit is

echter in geen enkele van de ter sprake gekomen instellingen het geval en zou het gevolg hebben dat zo'n raad enkel een morele rol zou kunnen spelen. Het belang hiervan wordt dan nog gerelativeerd door het feit dat in de wetgeving reeds het recht op antwoord is geregeld voor de pers en in de naaste toekomst ook zijn beslag zal krijgen in het radio- en televisiestatuut. Bovendien kan de vraag gesteld worden of het dan nog nodig is een soort para-juridische procedure mogelijk te maken naast de normale weg van de rechtbank.

Meer vragen dan antwoorden waren het resultaat van dit congres, dat niet de bedoeling had tot pasklare oplossingen te komen maar alleen een platform te bieden waarop informatie werd geboden en pro en contra aan bod komen. Wellicht had een grotere discussiemogelijkheid tot meer concrete formuleringen kunnen leiden en duidelijker het pro en contra van welbepaalde doelstellingen en werkterreinen voor een eventuele Belgische persraad kunnen omschrijven. □

(ADVERTENTIE)

PA maandblad

POLITIEK ALTERNATIEF

ABONNEMENT :

300 fr. te storten op rekening nr. 431-0346411-91

Steunabonnement : 500 fr.

Prijs per nummer : 35 fr.

TIENSE VEST 19

3200 KESSEL-LO